

Természetvédelmi oltalom alatt az ország 8 százaléka áll, amelynek felén minden, a területek ökológiai jellegét veszélyeztető emberi tevékenység tiltott. Négy védett terület kategóriába (nemzeti park, vadvédelmi rezervátum, tartományi park és önkormányzati védett terület) mintegy 3500 állami tulajdonú terület tartozik, és ezek mellett még magántulajdonban lévő természetvédelmi területek is találhatók az ország területén. A következőkben rövid betekintést szeretnénk adni néhány kanadai természetvédelmi terület életébe.

Az Algonquin Tartományi Parkban volt alkalmunk először belekóstolni, hogy mit is jelent Kanadában a természetvédelem. Az Ontario tartományban található területet a legelső tartományi parkként 1893-ban hozták létre, óriási, 7725 km² területen

(kb. másfél hazai megye területe!). A védett terület a kanadai őspajzs határán fekszik, jelenlegi felszínformáit a jégkorszakok alakították ki, így nem csoda, hogy a kenusok egyik legkedveltebb helye. A mélysegi gránit között található puhább kőzeteket a vastag jégtakaró teljesen kivájta, ezáltal olyan zezugos tőrendszer alakult ki, mely jellemző Észak-Európa egyes részeire is, különösen Finnországra. Az ezernyi tó kitűnő lehetőséget biztosít akár száz kilométeres vízi túrákra, úgy, hogy az ember szinte alig találkozik valakivel. A park emellett lehetőséget biztosít a gyalogos túrázásra is.

Példás előrelátás

Úgy döntöttünk, hogy nem szárazon, hanem vízen próbálunk betekintést nyerni a tóvilág életébe. Elindultunk, hogy kenut

bérelve máris vízre szálljunk, de kiderült, hogy belépési engedély nélkül egy lépést, azaz egy evezőcsapást sem tehetünk. Rendben, nyomás az engedélyért! Itt lepődünk meg másodjára a szokatlan rendszabályok hallatán. Ugyanis az előrelátóan jól felpakolt konzerveinket máris kipakolhattuk, s helyükre az erre a célra felszerelt élelmiszerüzletben kellett vásárolnunk olyan ételeket, melyeknek csomagolása éghető anyagból állt. Bár a vásárlást nem ellenőrizték, nem jutott eszünkbe az itthon oly divatos és dicsekvésre okot adó rendszabály-áthágás: ott ugyanis ez nem szokás. Kaptunk egy szemeteszságot is, amelybe az ott-tartózkodásunk alatt felhalmozódott szemetünket tehetjük, és az út végén leadhattuk.

Az sem volt mindegy, hogy merre evezünk. Engedélyünkön szerepelt az útvonal,

megjelölve természetesen, hogy az egyes éjszakákat melyik tó partján tölthetjük. Valószínűleg a szigorúság okozta meglepetés miatt a legnagyobb csónakot (alumínium kenut) sikerült választanunk, bánva ezt később azokon a szakaszokon, ahol „hátunkon a házuk” módjára cipekedtünk két tó között. De örülhettünk, hogy idejében érkezünk, és még befértünk abba a keretbe, akik megkapják a belépési engedélyt a park területére. A látogatók többsége ugyanis főként a teljes háborítatlanság, a vadon élménye miatt érkezik ide. Így egyes nyári heteken bizonyos létszám felett nem adnak engedélyt a belépésre, mert nem akarják túlszűfölni a védett területet.

Fenyvesek és szarvasok

Régészeti adatok alapján ismert, hogy a terület 5000 éve lakott, népessége azonban sohasem haladta meg a 250 főt. Az itt élő indián (algonquin) népcsoportba tartozó halászó, vadászó, nomád életmódot folytató családok a természetlet harmóniában éltek. Ennek az idilli állapotnak a fetelepek megjelenése vetett véget, a múlt század harmincas éveitől kezdve. Keletről, az Ottawa folyón felfelé hatoló pionírok az igen magasra növvő, jó minőségű jegenye- és más fenyők után kutattak, s hamarosan az egész táj arculatát átalakították. A fakivágások nyomán a jávorszarvas és a karibu (amerikai rénszarvas), melyek nagy számban éltek itt, fokozatosan eltűnéhez jutottak, és helyüket a virginiai szarvasok foglalták el, melyek jobban kedvelik a cserjéseket. Az új szarvas által hordozott parazita végső lökést adott a karibu eltűnésének. Látva az átalakuló élővilágot, 1893-ban törvényt alkottak a park létrehozására, elsődlegesen vadvédelmi céllal, kizárva a mezőgazdasági

MEDVEORSZÁG VENDÉGSZERETETE

NEMZETI PARKOK KANADÁBAN

A Nagy-tavaktól a sarkvidékig terjedő, kontinensnyi méretű Kanada rengeteg természeti szépséget rejt magában. A közel Európa méretű ország 13 millió négyzetkilométeren a füves sztyepp birodalmától az örök hó fagyos világáig terjed, és lakosainak száma ehhez viszonyítva elenyésző: nem éri el a 30 millió főt.

A kanadai természetvédelem a múlt századba nyúlik vissza, és az azóta eltelt hosszú időszak alatt olyan mennyiségű tudást és tapasztalatot halmoztak fel a védett területek fenntartása, kezelése terén, hogy az más országok számára is tanulságos lehet

A hegyi folyócskák próbára teszik a víztűrőzót

A mormota ősszel vastag zsírréteget halmoz fel, hogy felkészüljön a hideg időszakra

Bólim Andrák felvételei

művelést. Ontario és a szomszédos tartományok öt nagyobb vízfolyása ugyanis innen, a park területéről ered. A fakitermelést a törvény nem gátolta, így volt olyan fatelepes cég, mely kérvényezte, hogy kitermelési területét vegyék be a parkba!

A park létrejöttét követően azonban nem teljesen szűntek meg a problémák. Az egyre növekvő természetjáró turizmus fokozatosan szembekerült a fakitermelő cégekkel. A hatvanas-hetvenes években már több tízezer ember választotta pihenési céljára az Algonquin háborítatlan vadvilágát, így a park használatának minden apró részletére kiterjedő kezelési tervet kellett megalkotni, mely rendezte az erdészeti tevékenység kényes helyzetét. Ez a természetjárók, helyi lakosok és hatóságok által elfogadott szabályzat nemcsak azt mondja meg, hogy mit, mire és hogyan kell tenni a

szín pogónia, mely a dagadólápok szegélyében, júliusban hozza magányos virágát. A tóvidék lapályos részeit sokféle dagadólápok szegélyezik, emiatt azokon a helyeken, ahol a kenuút keresztülvezet a lápon, az útvonalat jelző táblákat a mohaszőnyeg alá kellett beágyazni. A lápok másik jellegzetes növénye a kancsókával rokon hűsevő növény; tömlőlevele mirigyszőrökkel gazdagok fedett, a beleeső rovar számára nincs menekvés az emésztőnedvek elől.

A lomberdők fajgazdagsága – ahogy a hazai erdők is – tavasszal a legszembetűnőbb. Nyárra a lombzat olyan mértékben fedi el az éltető napsugarak elől a talajt, hogy csak az árnyéktűrő fajok képesek megélni. Rengeteg páfrány van az aljnövényzetben, emiatt olyan dúsnak tűnik a vegetáció, hogy nem ajánlatos letérni a turistautakról. Néhol hóféhér, csokrokban

örök, hogy mozgásukról, életmódjukról minél pontosabb képet kapjanak.

A vadak persze vadak, nem úgy, mint az otthoni erdőkben, és jó megfogadni a tanácsokat, elolvasni a figyelmeztetéseket. Erre egy velünk történt eset szolgál példaként. Első este az egész napi evezéstől fáradtan csak annyit tettünk, hogy sátrunkat felállítottuk, majd hátizsákjainkat behelyezve nyugovóra tértünk. Éjjel arra ébredtünk, hogy valami erőteljes szuszogás kíséretében a sátrat próbálja kiharapni. Ha valakinek volt már halálfélelme, akkor tudja, hogy mit éltünk át! Rögtön eszünkbe jutott minden rémtörténet a medvékről, kitűnő szaglásukról és a sátorban hagyott élelmiszerekről. Szerencsénk volt, „csak” egy szemtelen mosómedve zavarta meg álmunkat, aki még sokáig bámulta ijedtségünket egy közeli fa villás ágai közül.

előbb-utóbb finom falatokat találhatnak. És ha ezek éppen a sátron belül vannak...

Települések környékén a medvék a személerakó-helyekre szakosodnak, tudva, hogy a hulladékban turkálva mindig találnak ehető falatokat. A természetvédelmi szervek, amint tudomást szereznek a medvék jelenlétéről, az állatok és a túrázók védelmében táblával jelölik azokat a helyeket, amelyeket érdemes elkerülni. Kérjük a látogatókat, hogy amint medvét vagy medvenyomot észlelnek, azonnal értesítsék az őröket. De mondanunk sem kell, hogy minden turista medvét szeretne fényképezni, csakúgy, ahogy mi szeretnénk volna. Ha egy autós medvét vagy más állatot észlel az út melletti domboldalon, autóját leállítja, és kiszáll fotózni. A mögötte haladók sem restek, s példáját követve egyre többen állnak meg. Amíg a mackó bírja, fotósok és néze-

lődök hada állja el az utat, úgynevezett „medvedugót” alkotva.

Újra gurgulázik a bűvár

Az Algonquin élményeihez legszorosabban talán a jeges bűvárok tartoznak. E lúd nagyságú vízimadarat akkor zártuk először a szívünkbe, amikor szinkront úsztunk egy példánnyal, akiről fotót is tudtunk készíteni, olyan közel jött. Naplementénk két nyércel és a tovaúszó nagybukó-családdal otthonosnak tűnt, s amikor a Vidra elnevezésű öbölben valóban egy vidra köszöntött minket, már a kanadai természetvédelmi őrök turistacsalogató fogására gyanakodtunk. A vidra azonban ott volt, a fényképezőgép meg nem működött...

Kár, hogy a jeges bűvár hangja újság-cikkben nem bemutatható! Aki egyszer hallja, egy életre nem felejt el a tavasszal párjukat kereső, egymásnak udvarló madarak sejtelmes, gurgulázó kiáltását. A hatvanas évektől a nehézfém-szennyezés és a DDT alkalmazása miatt más vízimadár-fajokkal együtt a jeges bűvár is nagy veszélybe került, és rövidesen töredékére csökkent az állománya. Csak a DDT betiltása és az aktív védelmi tevékenység eredményezte azt, hogy felszaporodott az állományuk. Hogy mennyire kedvelik a kanadaiak ezt a madarat? Annyira, hogy az egydolláros pénzért is a bűvár képe díszíti, ráadásul Ontario tartomány nemzeti madarává nyilvánították. A vikendházakban szokás egy fából faragott vagy anyagból saját kezűleg összeállított példányt tartani, hiszen majd minden kisebb-nagyobb tónak megvan a saját hűséges visszatérő párja...

Sallai Krisztina – Böhm András

A jávorszarvas táplálkozás közben olykor nyakig a vízbe merül

A karibuk helyét fokozatosan a virginiai vagy fehér farkú szarvasok vették át

parkban, hanem olyan zónarendszert vezet be, amelynek alapján pontosan lehet tudni, hogy a különféle tevékenységeket hol lehet végezni.

A dagadóláp virágai

Hogy szigorúak-e a rendszabályok? Igen, de úgy gondoljuk, megéri. A tavak vize iható minőségű, sokszor órákig úgy éreztük, hogy csak mi vagyunk a végtelen vizek és erdők közt, az állatvilág pedig kitűnően megfigyelhető a zavartalanság miatt. Az Algonquin Park fajokban való rendkívüli gazdagságát annak köszönheti, hogy a fenyvesek és a lombhullató erdők övének határán fekszik. Ez a több száz kilométeres átmeneti sáv egyaránt kedvező életfeltételeket nyújt a fajszegény északi fenyvesek hidegtűrő, valamint a délebbi részek melegkedvelő fajainak számára. Csak orchideákból 35 fajt írtak le a területről! Közülük az egyik ismertebb a rózsas-

növő virággal is találkozhatunk; ez a fenyőspárta amerikai rokona, melynek csak egy virága van hajtásain. A növény fehérsége nem véletlen: zöld színtestje nincs, fák gyökerein élősködik gombapartnerével.

A vadak tényleg vadak

Az emlősök közül először egy jávorszarvasal találkoztunk, mely – felejthetetlen élményként – a tündérrózsák közül dugta ki a fejét. E nagytű szarvasfélének – mely akár 800 kg tömeget is elérhet – naponta több tíz kilogramm hínárt vagy más vízinövényt kell legelnie, mert az létfontosságú mikroelemeket, sókat tartalmaz. Széles patái terpeszhetőek, emiatt az ingoványos részekben is magabiztosan kel át, és kitűnően úszik. Szerencsére a múlt század végi mélypontra túljutott az itt élő állomány, és jelenleg gyakorinak mondható a park területén. Minden évben néhány példányt rádióadóval jelölnek meg a természetvédelmi

Ne kezdj ki a medvével!

Tanultunk az esetből, mert igazi medvékkel végzetes kalandunk is lehetett volna. Majd minden évben történik halálos kimenetelű találkozás medvével, elsősorban emberi felelőtlenség miatt. Itt a fekete medve vagy baribál fordul elő, a grizzly főként az ország nyugati és északi, hegyvidéki részein él. A legfontosabb, hogy az alapvető biztonsági előírásokat mindenki betartsa. Ennek lényege az, hogy a sátorba semmi olyasmit nem szabad bevinni, aminek illatanyaga, szaga van. Ebbe ugyanúgy bele kell érteni a szappant, fogkrémet és a sampont is, mint a mosatlan edényeket, nem is beszélve az élelemlről. Ezeket körülbelül 4 méter magasságban, két fa közé kell ki-függeszteni, legalább egy méterre a törzstől. Sok helyen acélsodronyokkal lehet felhúzni az illatozó csomagot a kifejezetten e célra épített póznákra. A medvék sajnos tudják, hogy ahol valami illatozik, ott

Ontario tartomány címermadara: a jeges bűvár

Medveországban vagy!

...figyelmeztet a természetvédelmi területeken mindenütt terjesztett angol-francia nyelvű prospektus. Csomagold el az élelmiszert és a szemetet! A medvék könnyen megtanulják párosítani az ember jelenlétét az élelemmel és a szemettel. Elvesztik tartózkodó magatartásukat, és félelem nélkül közelítenek a turistákhoz. Veszélyessé válhatnak az emberekre, ezért ezeket a példányokat ki kell löni.

Tipp a biztonságos túrázáshoz

- A medvék veszélyben érzik magukat, ha meglik őket. Kirándulj többedmagaddal, hangosan, énekelve, fűtyölve, vagy csengővel a hátzsidóval!
- Szeles időben különös éber legyél! Ha nem érzi meg szagodat a medve, könnyen megijed, és kiszámíthatatlanná válik.
- Kerüld el az elhullott állatokat és a bogoyérmő bokrokat! Ezek a medvék fontos táplálékai.
- SOHA ne közelítsd meg a medvét – különösen ne, ha a kölykével látod együtt!
- Hagyd otthon a kutyádat – előfordulhat, hogy a kutya gazdájához menekülve egy medvét csábít felé!
- Ha friss medvenyomot találsz – hagyd el a területet!

Találkozás a medvével

A fenti szabályok betartása mellett is előfordulhat, hogy találkozol egy medvével.

- Fordulj vissza, vagy várj addig, míg a medve letér utadról. Mindig hagyd menekülési utat az állatnak!
- Ne fuss el! A legtöbb medve egy versenyautó sebességével képes rohanni. A hirtelen, gyors mozdulatok kiválthatják támadását.
- Ne dobj a medve felé semmit! Ez ugyancsak támadást provokálhat.
- A támadásra készülő medve leszegett fejjel, lelapított füllel feléd mozog. Ha a medve feléd szimatol, akkor csak azonosítani próbál.
- A medvék sokszor csak színlelik a támadást, az utolsó pillanatban elmenekülve. Bár a felnőtt grizzly nem szokott fára mászni, felegyenesedve négy méterig ér fel. Ha a közelben mászható fa van, csendesen és folyamatosan beszélve hátrálj, tedd le hátizsákadat a földre, hogy eltereld a figyelmét, és mássz fel olyan magasra, amilyenre csak tudsz! A fekete medve ellen nem ajánlatos fára mászni, mert ebben ők a jobbak!

Ha megtámad a medve

A legtöbb medvetámadás akkor történik, amikor megijeszítik az állatot, vagy kölykével van, esetleg táplálékát félti.

Grizzly: Tettesd magad halottnak, összegömbölyödvé, fejedet és hasi, mellkasi részeit összegörnyedve óvd. A visszatámadás elijesztheti ugyan a medvét, de rendszerint inkább fokozza a támadását.

Fekete medve: a halott-tettetés ritkán eredményes. Próbáld medvebiztos helyre jutni (autó, épület). A fára könnyedén utána tud mászni. Végül esetben bármilyen tárggyal próbáld megfélemlíteni.